

Urszula Nowicka

Doktorat ks. Adama Pawlaszczyka

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 54/1-2, 501-504

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

obszernie rozbudowanych rozdziałów, w których poruszone zostały zagadnienia: elementów konstytutywnych stowarzyszenia publicznego (erekcja, misja, działalność w imieniu Kościoła i cele stowarzyszeń publicznych); rodzajów stowarzyszeń publicznych znanych prawu kanonicznemu (stowarzyszenia duchownych, a także ich szczególny rodzaj: stowarzyszenia kleryckie, stowarzyszenia wiernych uczestniczących w duchu instytutu zakonnego oraz stowarzyszenia świeckich); członków stowarzyszeń (wstąpienie do stowarzyszenia, status prawny członków, ich wydalenie, członkowie – niekatolicy); zarządu; roli zwierzchniej hierarchii kościelnej oraz zasad funkcjonowania stowarzyszeń publicznych (w tym autonomia, statuty i zarząd dobrami doczesnymi).

Zakończenie rozprawy, złożone z osiemnastu punktów, stanowi niejako podsumowanie, streszczenie, zbiór wniosków oraz refleksji związanych z jej problematyką. Całościowa analiza zagadnienia pozwoliła Autorowi na wypracowanie definicji stowarzyszenia publicznego, której – jak zauważa Autor – przynajmniej w sposób całościowy brak zarówno w prawie, jak również w doktrynie. Ta próba definicji, kończąca rozprawę, stanowi jakby kwintesencję całej przeprowadzonej analizy.

Recenzenci rozprawy habilitacyjnej ks. dr Tomasza Rakoczego zgodnie ocenili, że Autor dobrze i wiernie zrealizował swe zamierzenia badawcze, poddał wnikliwej analizie teksty pastoralne i normatywne udowadniając, że potrafi właściwie je interpretować, umiejętnie korzysta z osiągnięć doktryny, a jednocześnie, analizując zagadnienia, potrafi zająć własne stanowisko, proponować rozwiązania i wyciągać wnioski.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej i całego dorobku naukowego Habilitanta oraz wynik kolokwium habilitacyjnego, podjęła uchwałę w sprawie nadania ks. dr Tomaszowi Rakoczemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Urszula Nowicka

DOKTORAT KS. ADAMA PAWŁASZCZYKA

Dnia 26 października 2010 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgr Adama Pawłaszczyka, absolwenta studiów zaocznych wyżej wymienionego Wydziału, pomocniczego wikariusza sądowego Trybunału Metropolitalnego w Katowicach. Doktorant przedstawił Radzie Wydziału rozprawę zatytułowaną *Prawo małżonków do zaskarżenia ważności małżeństwa a ochrona małżeństwa w kano-*

nicznym prawie procesowym. Przedmiotowa praca napisana została na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, pod kierunkiem naukowym ks. prof. dr hab. Remigiusza Sobańskiego. Z kolei recenzentami rozprawy byli ks. prof. dr hab. Józef Krzywda z UPJPII w Krakowie oraz ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski.

Każdy, komu prawo tego nie zabrania, może zawrzeć małżeństwo (kan. 1058 KPK). Ważnie zawarte pozostaje nierozzerwalne, ponadto cieszy się przychylnością prawa (kan. 1060 KPK). Jednak podobnie jak wszyscy mogą małżeństwo zawrzeć, tak też każdy ma prawo zaskarżenia jego ważności. Nie oznacza to, że ma prawo do uzyskania takiego wyroku, jakiego oczekuje, ale że może zwrócić się do sądu o przeprowadzenie dochodzenia w swojej sprawie. Zaskarżając małżeństwo wyraża bowiem dopiero swój subiektywny sąd co do jego nieważności, który jednak niekoniecznie i nie zawsze musi odpowiadać prawdzie. Prawodawca chroni małżeństwo i chroni jego nierozzerwalności, której źródłem jest zamysł Boży. W ten sposób dochodzi do „spotkania” dwóch zasad i dwóch wartości – z jednej strony prawa wiernego do zaskarżenia ważności małżeństwa, z drugiej – ochrony małżeństwa, a w konsekwencji także ochrony własnej tożsamości wspólnoty kościelnej. Wzajemna relacja pomiędzy nimi stała się przedmiotem refleksji Doktoranta – i nie jest to bynajmniej jedynie wywód teoretyczny, ale analiza przeprowadzona w oparciu oraz w trosce o praktykę sądową.

Przedstawiona Radzie Wydziału rozprawa doktorska składa się z następujących elementów: bibliografia (ss. 5-19), wykaz skrótów (ss. 20-21), wstęp (ss. 22-29), cztery rozdziały merytoryczne, podzielone na punkty i podpunkty (ss. 30-197) oraz zakończenie (ss. 198-206).

We wstępie dysertacji Autor określa przedmiot swoich badań naukowych, uzasadniając wybór problematyki, aktualnej nie tylko z punktu widzenia naukowego, ale również praktycznego. W dzisiejszych czasach zainteresowanie stwierdzeniem nieważności małżeństwa staje się bowiem coraz większe, jednak jego rozumienie – często jako „rozwodów kościelnych” – powoduje zaniepokojenie oraz niebezpieczeństwo dla wizerunku Kościoła w świecie. Autor omawia także metody, jakimi posłużył się przy realizacji tematu pracy, przedstawia strukturę pracy oraz prezentuje materiał źródłowy, z którego korzystał.

Rozdział pierwszy, zatytułowany *Prawo do sądu jako prawo fundamentalne i prawo wiernego w Kościele* (ss. 30-72), Autor rozpoczyna od przedstawienia prawa do prowadzenia postępowania przed sądem na tle praw człowieka w ogólności oraz stosunku Kościoła do tych praw. Zagadnienie procesu jako przedmiotu prawa wiernego omawia w specyficznym kontekście, jakim jest wspólnotowy charakter Kościoła; wyjaśnia pojęcia *forum* i *iudicium* oraz wzajemne relacje pomiędzy nimi oraz ukazuje

szczególny wymiar i sens, jakiego nabiera prawo do procesu w Kościele, z uwagi na sprawowaną w nim *sacra potestas*.

Rozdział drugi, poświęcony zagadnieniu *Między jednostką i wspólnotą. Nerozerwalność małżeństwa w communio* (s. 73-114), realizuje dwa cele: przedstawienie nauki Kościoła o małżeństwie jako związku nerozerwalnym, oraz ukazanie napięć, jakie w związku z tym mogą rodzić się pomiędzy jednostką i wspólnotą, do której ta jednostka należy. Bowiem – jak wyjaśnia sam Autor – *z jednej strony wierny uczestniczy w życiu wspólnoty, a wspólnota gwarantując mu autonomiczność wzrasta dzięki niemu, z drugiej zaś strony wierny, mając swoje podstawowe prawa, staje wobec wspólnoty z pragnieniem ich zrealizowania, a wspólnota – mając na uwadze konieczność zachowania swojej tożsamości poprzez ochronę wiary i zachowywanie prawa – powinna jednocześnie zapewnić mu możliwość tej realizacji*. Do takiego napięcia dochodzi z pewnością w związku z zasadą nerozerwalności małżeństwa – kiedy wierny, należący do wspólnoty głoszącej nerozerwalność, chce jednocześnie zaskarżyć swoje małżeństwo.

Trzeci rozdział dysertacji zatytułowany został *Skarga powodowa i dekret oddalający jako egzemplifikacja przyporządkowania prawa do zaskarżenia ważności małżeństwa i ochrony małżeństwa w kanonicznym prawie procesowym* (ss. 115-152). Autor omawia w nim zagadnienie skargi powodowej jako podstawowego środka służącego wszczęciu procesu. Czyni to zarówno w aspekcie formalnym – wskazując na ewolucję, jaka dokonała się w odniesieniu do osoby zdolnej do zaskarżenia małżeństwa, jak i w aspekcie materialnym – próbując m.in., w oparciu o kolejne dokumenty, wyjaśnić wątpliwości i różnice w zakresie istoty skargi: *accusatio czy petitio?* Następnie omawia kwestię dekretu oddalającego skargę, ujmując go w perspektywie częściowej jedynie realizacji prawa wiernego do sądu.

Rozdział czwarty, zatytułowany *Istota prawa kościelnego w kontekście równorzędności prawa do sądu i ochrony małżeństwa* (ss. 153-197), jest wyrazem troski Autora o proces małżeński, narażony dziś na działanie wielu czynników wypaczających i deformujących jego istotę. Stąd też omawia w nim takie zagadnienia jak formalizm i jurydyzm prawa kościelnego, konieczność odniesienia do tajemnicy Kościoła, które to odniesienie ma stać się gwarantem właściwego pojmowania prawa kanonicznego oraz kwestię tzw. ochoty procesowej i czynników ją stymulujących, a w końcu zaufania jako fundamentu w relacji pomiędzy sędzią a wiernym.

Zakończenie pracy stanowi przedstawienie wniosków / konkluzji, będących wynikiem przeprowadzonych rozważań i analiz. Jest podsumowaniem, ale jednocześnie próbą odpowiedzi na pytanie zawarte w temacie dysertacji, a mianowicie a relację pomiędzy prawem wiernego do zaskarżenia ważności swego małżeństwa a ochroną jego nerozerwalności. Oscylując w tej optyce, Autor zwraca uwagę na niezwykle istotną

kwestię, mianowicie: na dążenie do prawdy, będące zawsze celem procesu. To dążenie do prawdy powinno wyznaczać kierunek działania zarówno sędziów, jak również stron oraz ich adwokatów; niestety, często zdaje się o nim zapominać lub go nie rozumieć.

Obaj recenzenci wskazali zarówno pozytywne jak i negatywne walory dysertacji przedstawionej przez ks. mgr Adama Pawłaszczyka i w końcowych wnioskach ocenili ją jako odpowiadającą wymogom stawianym przez prawo rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zgodnie również podkreślili trafność i aktualność wyboru problematyki badawczej oraz to, że rozprawa ks. mgr Adama Pawłaszczyka stanowi ważny element w zakresie badania problematyki naukowo i społecznie ważnej, a Autor dobrze zrealizował swoje założenia badawcze.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Adamowi Pawłaszczykowi stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Urszula Nowicka

DOKTORAT PANI JUSTYNY KRZYWKOWSKIEJ

Dnia 9 listopada 2010 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej p. mgr Justyny Krzywkowskiej, absolwentki wyżej wymienionego Wydziału. Doktorantka przedłożyła Radzie Wydziału rozprawę pt. *Adwokat w sprawach o nieważność małżeństwa. Rozwiązania ustawodawcze i ich zastosowanie w sądach kościelnych w Polsce (1983-2007)*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Wiesława Kiwiora. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. dr hab. Ryszard Szttychmiller z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i ks. prof. UKSW dr hab. Henryk Stawniak z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Praca p. mgr Justyny Krzywkowskiej składa się ze Spisu treści (s. 2-3); Wykazu skrótów (s. 4-5); Wstępu (s. 6-10); Rozdziału I: „Miejsce adwokata kościelnego w procesach kanonicznych” (s. 11-44), Rozdziału II: „Ustanowienie adwokata kościelnego” (s. 45-81), Rozdziału III: „Szczegółowe zadania adwokata w procesie małżeńskim” (s. 82-126), Rozdziału IV: „Działania i funkcje zakazane adwokatowi” (s. 127-144);